

در درس خارج آیت الله خوئی شرکت نمود. وی لیسانس رشته معارف اسلامی را از کلیه الفقه نجف در سال ۱۳۴۸ ش اخذ نمود. نمایندگی آیت الله حکیم و آیت الله خوئی و تدریس در حوزه های علمیه شهر حله، بصره... از جمله فعالیت های ایشان بود. آن مرحوم در سال ۱۳۶۰ ش به ایران مهاجرت نمود و در درس خارج فقه و اصول آیت الله سید کاظم حسینی حائری و آیت الله میرزا جواد تبریزی شرکت نمود و علوم حدیث را نزد مرحوم شیخ علی السماکه فراگرفت و از فعالیت های علمی ایشان تدریس سطوح عالی و درس خارج فقه و اصول و اخلاق در حوزه علمیه قم بود و همچنین صاحب امتیاز و مدیر مسئول مجله «قضایا اسلامیه» بود. از جمله تألیفات ایشان کتاب های التقیه منهج اسلامی واع، محاضرات اخلاقیه و

کتاب های چاپ نشده با عناوین الامة الوسط، ابتلاء الانبیاء، التوحید، الامر بالمعروف، الاستغفار، الصبر، الحب والنفاق، الولاء و اثره فی الحیاة، الدعاء، الاسلام دین و دولة، الفقر، الاختلاف، الاسلام و الفطره می باشد. از جمله فعالیت های فرهنگی و اجتماعی ایشان در ایران تأسیس مؤسساتی مانند: مجتمع آموزشی پسرانه شهید صدر و دخترانه شهیده بنت الهدی صدر، مدرسه علمیه فجر و مدرسه علمیه امام مهدی (عج) و مدرسه علمیه اهل البیت در سال ۱۳۷۰ ق که به صورت حضوری و مکتبه ای به فعالیت علمی و آموزشی می پردازد و مؤسسه رسول اعظم که علاوه بر فعالیت های علمی و اجتماعی به تربیت مبلغ و خطیب و در بخش زنان و خانواده و تربیت اسلامی به فعالیت و خدمات رسانی می پردازد و چندین

درمانگاه و کتابخانه. معظم له پس از سقوط حکومت بعثی عراق به وطن مراجعت نمود و در حوزه علمیه نجف به تدریس درس خارج فقه و اصول پرداخت و در شهرهای عماره، بصره و بغداد مدارس دینیہ را احیا نمود. ایشان که از رهبران حزب الدعوة الاسلامیه به شمار می رفت و نقش برجسته ای در تشکیلات سیاسی عراق داشت و سال ها علیه رژیم بعثی عراق و حامیان غربی وی به مبارزه پرداخته بود در روز چهارشنبه ۲۳ شهریور ۱۳۸۴ برابر دهم شعبان المعظم ۱۴۲۶ به اتفاق سه همراه خود از جمله برادرشان حاج عباس عطار در منطقه لطیفیه جنوب بغداد به دست گروهی ناشناس به شهادت رسید و پیکر مطهرشان در مقبره کمیل بن زیاد در نجف به خاک سپرده شد.

علی اکبر صفری

فرهنگی

گزارش عملکرد هفتمین همایش

کتاب سال حوزه

در سال ۱۳۸۴ همزمان با هفتمین دوره همایش کتاب سال حوزه، ۱۰۶۴ عنوان کتاب در موضوعات و رشته های گوناگون علمی به دبیرخانه همایش ارسال شد. از این میان، ۱۴۵ اثر به مرحله دوم داوری راه یافت و شمار کتاب هایی که این مرحله را نیز با موفقیت، پشت سر گذاشتند ۲۸ عنوان می باشد که حائز رتبه های دوم و سوم هستند. مراحل اجرایی داوری کتاب سال حوزه به ترتیب و شرح زیر است:

۱. فراخوان عمومی از طریق رسانه های جمعی، روزنامه ها، اطلاعیه و مکتبه با مراکز علمی-پژوهشی و اعلام رسمی به

مراکز تحت پوشش دفتر علمیه کشور؛

۲. ثبت و گونه شناسی آثار در عرصه های تألیف، ترجمه، تدوین، تحقیق و تصحیح، شرح و حاشیه و ...؛
  ۳. طبقه بندی آثار در گروه های تخصصی؛
  ۴. داوری بدوی تحت نظارت کارشناسان و متخصصان هر رشته؛
  ۵. توزیع کتاب ها در میان گروه ها، همراه فرم های ویژه و دستورالعمل های اجرایی برای نزدیک تر کردن داوری ها به یکدیگر و یکسان سازی معیارها و شاخص ها؛
  ۶. عملیاتی کردن مراحل سخت افزاری و نرم افزاری همایش؛
  ۷. دعوت عمومی و ویژه برای حضور علما و فضیلاي حوزه در روز برگزاری همایش (۲۷/۱۱/۸۴).
- گفتنی است با توجه به مقتضیات مربوط به گروه سنی، سطح علمی و عوارض ناشی

از جنسیت و ایجاد فضای رقابت ویژه در میان گروه ها دبیرخانه همایش در روند داوری و ضابطه گزینش آثار تغییرات جدیدی پدید آورد، از جمله این که پدیدآورندگان آثار را در چهار گروه مجزا طبقه بندی کرد، این چهار گروه عبارتند از: اعلام، فضلا، نو قلمان و بانوان. در این میان حداقل امتیاز لازم برای گزینش کتاب برتر به شرح زیر می باشد:

- اعلام ۸۵ امتیاز؛
- فضلا ۸۰ امتیاز؛
- بانوان ۷۵ امتیاز؛
- نو قلمان ۷۵ امتیاز.

ضمناً با توجه به ناهمگون بودن نوع آثار و اهتمام ویژه به آثار تألیفی در برابر کمک تألیفی یا ترجمه به زبان فارسی شرایط برگزیده شدن آثار از این جهت نیز به شرح زیر تغییر یافت:

- حداقل امتیاز آثار تألیفی ۸۰ امتیاز؛
- حداقل امتیاز ترجمه و تصحیح ۸۵
امتیاز.

مراحل اجرایی ارزیابی

ثبت و طبقه‌بندی موضوعی

آثار رسیده پس از ورود به دبیرخانه، تکمیل فرم ثبت کتاب و طبقه‌بندی موضوعی در دوازده گروه تخصصی تقسیم گردید.

گروه‌های تخصصی

آثار رسیده به تناسب موضوعی در دوازده گروه تخصصی ارزیابی شد. پاره‌ای از کتاب‌ها نیز به جهت چندوجهی بودن در دو گروه متفاوت مورد ارزیابی قرار گرفت، گروه‌های داوری عبارتند از:

۱. علوم قرآن و حدیث؛
۲. فلسفه و کلام؛
۳. اخلاق و عرفان؛
۴. تاریخ و سیره؛
۵. فقه و اصول و حقوق؛
۶. کتب مرجع؛
۷. ادبیات و هنر؛
۸. اقتصاد؛
۹. دانش سیاسی؛
۱۰. علوم اجتماعی؛
۱۱. تصحیح و تحقیق؛
۱۲. ترجمه.

اطلاعات کتب ارسالی به دبیرخانه هفتمین همایش کتاب سال حوزه تعداد کل آثار: تعداد کل آثار ۱۰۶۴ عنوان بوده است.

جنسیت صاحبان آثار: از کل آثار رسیده ۱۰۳۳ اثر از سوی آقایان و ۳۱ اثر از سوی بانوان به دبیرخانه ارسال شده است. میانگین سنی صاحبان آثار: میانگین

سنی صاحبان آثار ۴۳ سال بوده است. کل صفحات آثار: کل صفحات آثار رسیده به دبیرخانه ۲۷۶۱۲۳ صفحه بوده است. پدیدآورندگان: ۹۲۵ اثر از آثار فردی و ۴۵ اثر به صورت گروهی به دبیرخانه ارسال شده است.

موضوعات داوری شده:

قرآن و حدیث: ۱۵۳ اثر به دبیرخانه رسید که ۱۳ اثر به مرحله دوم داوری راه یافت و یک اثر برگزیده شد.

فقه و حقوق و اصول: ۹۱ اثر به دبیرخانه رسید که ۱۷ اثر به مرحله دوم داوری رسید و سه اثر برگزیده شد.

فلسفه و کلام: ۱۴۶ اثر به دبیرخانه رسید که ۱۵ اثر در مرحله دوم داوری مطرح شد و شش اثر انتخاب گردید.

ادبیات: ۱۵۶ اثر به دبیرخانه رسید که ۳۶ اثر به مرحله دوم داوری راه یافت و دو اثر برگزیده شد.

تاریخ و سیره: ۱۴۲ اثر به دبیرخانه رسید که ۱۱ اثر به مرحله دوم داوری راه یافته و سه اثر برگزیده شده است.

دانش سیاسی: ۷۰ اثر به دبیرخانه رسید که ۱۱ اثر در مرحله دوم داوری بررسی گردید و یک اثر انتخاب شد.

علوم تربیتی و اجتماعی: ۷۰ اثر به دبیرخانه رسید که ۱۷ اثر در مرحله دوم داوری مطرح شد و ۶ اثر برگزیده گردید.

اخلاق و عرفان: ۷۷ اثر به دبیرخانه رسید که ۲ اثر به مرحله دوم داوری رسید. کتاب‌شناسی و کلیات: ۲۱ اثر به

دبیرخانه رسید که ۱۱ اثر به مرحله دوم داوری راه یافت و سه اثر برگزیده شد. ترجمه: ۱۰۴ اثر به دبیرخانه رسید که

۳ اثر در مرحله دوم داوری شد و یک اثر برگزیده گردید.

اقتصاد: ۱۰ اثر به دبیرخانه رسید که ۴ اثر به مرحله دوم داوری راه یافت و یک اثر انتخاب شد.

تصحیح و تحقیق: ۱۵۷ اثر به دبیرخانه رسید که ۵ اثر به مرحله دوم داوری رسید و یک اثر برگزیده شد.

آثار برگزیده هفتمین همایش

کتاب سال حوزه

۱. موسوعة الاجماع في فقه الامامية، احمد مبلغی، ج ۱، کتاب‌شناسی و کلیات، ۲.

۲. فرهنگ قرآن، اکبر هاشمی رفسنجانی و مرکز فرهنگ و معارف قرآن، ج ۲ و ۳، کتاب‌شناسی و کلیات، ۲.

۳. نسخه‌پژوهی (دفستر یکم)، ابوالفضل حافظیان بابلی، کتاب‌شناسی و کلیات، ۲.

۴. جامعه‌شناسی معرفت - جستاری در تبیین رابطه «ساخت و کنش اجتماعی» و «معرفت‌های بشری»، عبدالرضا علیزاده و حسین اژدری زاده و مجید کافی، تعلیم و تربیت، ۲.

۵. گروهی از دانشمندان شیعه، رضا استادی، ادبیات، ۳.

۶. اصول علم الرجال بین النظرية والتطبيق، مسلم داوری، ج ۲، فقه و حقوق و اصول، ۳.

۷. باروری‌های پزشکی از دیدگاه فقه و حقوق، محمدرضا رضایانیا معلم، فقه و حقوق و اصول، ۳.

۸. مسئولیت کیفری، قلمرو و ارکان فقه، سید منصور میرسعیدی، ج ۱، فقه و حقوق و اصول، ۳.

۹. روش‌شناسی علم و الهیات (بررسی و نقد دیدگاه نئوسورفی)،

بزرگداشت

استاد محمدتقی شریعتی (ره)

روز چهارشنبه ۲/۱۲/۸۴ همایش بزرگداشت یکصدمین سال تولد استاد محمدتقی شریعتی (ره) به همت مؤسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی در تالار ابن خلدون دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران برگزار شد. این همایش در کمال سادگی و دانشجویی در جمع اساتید حوزه و دانشگاه و دانشجویان برپا شد. همایش در ساعت هشت و سی دقیقه صبح با تلاوت قرآن مجید و پخش سرود جمهوری اسلامی کار خود را آغاز کرد. سخنران اول دکتر بهزادیان نژاد رئیس «مؤسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی» بود که ضمن خیر مقدم گویی گزارشی از کارهای مؤسسه را ارائه کرد. سپس حجت الاسلام والمسلمین مهدی مهریزی دبیر علمی همایش با تقسیم بندی فعالیت های استاد شریعتی به چهار بخش، خصوصیات بارز وی را بیدارگری نسل جوان، احیاگری و بازگشت به قرآن عنوان کرد. سخنران بعدی دکتر سارا شریعتی نوه محمدتقی شریعتی بود که با اشاره به فعالیت های استاد گفت: قرائت قرآن، ترجمه و تفسیر و عمل به احکام دینی همراه با فهم کامل و همراهی مردم در راه آزادی از مهمترین فعالیت های وی بود. این همایش در چهار نشست صبح و عصر به کار خود پایان داد. در این همایش دکتر محمد مهدی جعفری، دکتر طوبی کرمانی، حجت الاسلام والمسلمین مهدوی راد، استاد محمد

۲۴. مناقب الامام امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع) من الریاض النضرة، محمدباقر محمودی، تصحیح و تحقیق، ۳.

۲۵. کار و دین، مجید رضایی، اقتصاد، ۳.

۲۶. الصحيح من سیرة النبی الاعظم (ص)، دفتر نمایندگی مقام معظم رهبری در پاکستان، ج ۲، ترجمه، ۳.

۲۷. همنام گل های بهاری: نگاهی نو به زندگی و شخصیت پیامبر گرامی (ص)، حسین سیدی ساروی، ادبیات، ۳.

۲۸. آینده جهان (دولت و سیاست در اندیشه مهدویت)، رحیم کارگر، علوم سیاسی، ۳.

ناشران برگزیده هفتمین همایش کتاب سال حوزه

۱. مرکز انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره). این مرکز ۴۶ اثر فرستاد و ۶ اثر برگزیده شد، در نتیجه توانست عنوان ناشر نمونه هفتمین همایش کتاب سال حوزه را به خود اختصاص دهد.

۲. بوستان کتاب. ۶۵ عنوان کتاب ارسال کرد و ۵ اثر برگزیده شد و در نتیجه ناشر برگزیده هفتمین همایش کتاب حوزه شد.

۳. انتشارات مرکز جهانی علوم اسلامی. ۱۱ عنوان کتاب را در همایش مطرح کرد و ۳ اثر برگزیده شد و در نتیجه به عنوان ناشر نمونه معرفی شد.

منصور نصیری، فلسفه و کلام، ۳.

۱۰. زبان دین و قرآن، ابوالفضل ساجدی، فلسفه و کلام، ۳.

۱۱. المعاد الجسمانی، شاکر عطیة الساعدی، فلسفه و کلام، ۳.

۱۲. الخلود فی جهنم، محمد عبدالخالق کاظمی، فلسفه و کلام، ۳.

۱۳. نظام حکمت صدرایی (تشکیک در وجود)، عبدالرسول عبودیت، فلسفه و کلام، ۳.

۱۴. عقل و وحی، حسن یوسفیان و احمدحسین شریفی، فلسفه و کلام، ۳.

۱۵. زن در تاریخ و اندیشه اسلامی، فتحیه فتاحی زاده، تعلیم و تربیت، ۳.

۱۶. توکل به خدا: راهی به سوی حرمت خود و سلامت روان، محمدصادق شجاعی، تعلیم و تربیت، ۳.

۱۷. عوامل همبستگی و گسستگی ایرانیان، عبدالرسول یعقوبی، تعلیم و تربیت، ۳.

۱۸. نظام اجتماعی در اسلام، عبدالله جوان، تعلیم و تربیت، ۳.

۱۹. جرم و جرم شناسی، علی سلیمی، تعلیم و تربیت، ۳.

۲۰. حجة الوداع کما رواها أهل البيت (ع)، حسین واثقی، تاریخ و سیره، ۳.

۲۱. حدیث برادری در سیره نبوی (ص)، محمدرضا هدایت پناه، تاریخ و سیره، ۳.

۲۲. بررسی تاریخی صلح های پیامبر (ص)، حامد منتظری مقدم، تاریخ و سیره، ۳.

۲۳. درس نامه درایة الحدیث، سید رضا مؤدب، علوم قرآنی، ۳.

- با مناظره های علمی با توده ای ها از نیمه دوم سال ۱۳۲۰ آغاز می شود و تأسیس کانون نشر حقایق اسلامی در سال ۱۳۲۳ صورت آشکار و رسمی به خود می گیرد و از آن پس نمودهایش را در این حوادث می توان دید:
- همکاری با جمعیت های مؤتلفه اسلامی مشهد برای انتخابات دوره هفدهم مجلس در سال ۱۳۳۰؛
  - دستگیری و بازداشت به عنوان همکاری با نهضت مقاومت ملی در سال ۱۳۳۶؛
  - راه اندازی دسته های عزاداری از کانون به سمت حرم امام رضا (ع) در عاشورای سال های ۱۳۴۰ تا ۱۳۴۲؛
  - اقامه نماز جماعت و گفتن تفسیر در مسجد هدایت تهران در سال ۱۳۴۴؛
  - دستگیری و زندان در سال های ۱۳۵۲ و ۱۳۵۳.
  - عرصه چهارم فعالیت های استاد را تألیف، تحقیق و ترجمه تشکیل می دهد. این بخش از فعالیت های وی از سال ۱۳۲۰ آغاز می شود و تا سال ۱۳۵۷ ادامه دارد. سیر تاریخی نشر این آثار از این قرار است:
  - ۱۳۲۰ تأثیر هنرهای مسلمین (ترجمه)؛
  - ۱۳۲۱ اصول عقاید و اخلاق شریعتی (کتاب درسی)؛
  - ۱۳۲۲ عباسه خواهر هارون (ترجمه)؛
  - ۱۳۲۵ مبانی اقتصادی در اسلام (ترجمه)، تعلیمات دینی (کتاب درسی)؛
  - ۱۳۲۶ کارنامه کانون نشر حقایق اسلامی؛
  - ۱۳۲۹ فایده و لزوم دین؛
  - ۱۳۳۹ مهدی موعود ام، علی شاهد رسالت، نیایش (مقدمه بر ترجمه کتاب الکسیس کارل)؛
- اسفندیاری و حجت الاسلام والمسلمین دکتر احمد بهشتی و استاد عبدالکریم شریعتی و ... در باره «کانون نشر حقایق اسلامی»، شخصیت استاد، بازگشت به قرآن و ... سخنرانی کردند. در یادداشت دبیر علمی همایش چنین آمده است:
- «یکم. استاد محمد تقی شریعتی در سال ۱۲۸۶ ش در مزینان از توابع سبزوار زاده شد و در سال ۱۳۶۶ در مشهد مقدس بدرود حیات گفت. زندگی هشتادساله آن مرد بزرگ با دگرگونی گسترده در عرصه های دینی، فرهنگی، آموزشی و سیاسی کشور همراه بود.
- مایه های علمی و دینی، حضور در زمان، داشتن دغدغه و درد دین، هدایتگری انسان و دیگر حوادث این دوره از او شخصیتی پخته، فهیم و تأثیرگذار ساخت. فعالیت های وی را در دوران زندگانی به جز تحصیل و تهذیب و ساختن شخصیت خویش به چهار عرصه می توان تقسیم کرد:
- تدریس؛
  - ارشاد؛
  - فعالیت های سیاسی-اجتماعی؛
  - تألیف، تحقیق و ترجمه.
- استاد، کار تدریس را از معلمی در دبستان به سال ۱۳۰۹ ش در ۲۳ سالگی آغاز کرد و تا تدریس در دانشگاه، آن را ادامه داد.
- ارشاد و هدایت را از جلسات خانگی و به صورت سیار در نیمه دوم سال ۱۳۲۰ شروع کرد و با سخنرانی در رادیو مشهد (از سال ۱۳۲۷) و سپس سخنرانی در حسینیه ارشاد (از سال ۱۳۴۲) و تا سخنرانی های مسجد هدایت تهران (از سال ۱۳۴۵) ادامه داد.
- فعالیت های سیاسی-اجتماعی استاد

- ۱۳۴۰ آغاز وحی یا تفسیر سوره مبارکه علق؛
- ۱۳۴۲ چرا حسین قیام کرد؛
- ۱۳۴۶ تفسیر نوین؛
- ۱۳۴۹ خلافت و ولایت از نظر قرآن و سنت، وحی و نبوت در پرتو قرآن؛
- ۱۳۵۷ امامت در نهج البلاغه.
- این آثار در دورانی منتشر شد که اوضاع عمومی حاکم بر ایران چنین بود:
- حضور جدی حزب توده و اندیشه های کمونیستی و زیر سؤال بردن دین؛
  - شکل گیری اندیشه های ضد مذهبی چون کسروی گری و ...؛
  - گسترش فساد و فحشا؛
  - استبداد و اختناق سیاسی؛
  - با این وصف تمامی آثار استاد از این ویژگی ها برخوردار است:
  - عقلانیت؛
  - روشنگری؛
  - توجه به نیازها و مقتضیات زمان؛
  - استناد به منابع اصیل.
- دوم. اینک در آستانه صدمین سال میلاد استاد محمد تقی شریعتی، جمعی از فرهیختگان و علاقه مندان به دین و فرهنگ و تکریم انسان های مخلص و دلسوز بر آن شدند تا ضمن برگزاری همایشی یاد و نام او را در خاطره ها زنده سازند و جوانان را با یکی از الگوهای دینداری و دین باوری آشنا کنند.
- این ایده در سال ۱۳۸۳ مطرح و در پی آن کمیته علمی همایش با حضور جمعی از دانشگاهیان و حوزویان تشکیل شد. کمیته علمی دو برنامه-نخست، انتشار مجموعه آثار استاد، دیگری برگزاری همایش بزرگداشت استاد و انتشار مجموعه آثار همایش-را در دستور کار قرار داد که بحمدالله به سامان رسید:

یک. مجموعه آثار استاد محمدتقی شریعتی: در این بخش تمامی آثار استاد، اعم از کتاب، جزوه، مصاحبه و سخنرانی - در حد توان و امکان - گردآوری شد و در شش موضوع و هشت مجلد بدین شرح در دست انتشار قرار گرفت:

۱. تفسیر نوین (شامل تفسیر نوین، آغاز وحی یا تفسیر سوره مبارکه علق)، ۲ج؛
۲. دین (شامل فایده و لزوم دین، اصول عقاید و اخلاق شریعتی، تعلیمات دینی)، ۱ج؛
۳. وحی و نبوت در پرتو قرآن، ۱ج؛
۴. امامت (شامل خلافت و ولایت از نظر قرآن و سنت، امامت در نهج البلاغه، علی شاهد رسالت، چرا حسین قیام کرد، مهدی موعود امم)، ۱ج؛
۵. ترجمه ها (شامل عباسه خواهر هارون الرشید، مبانی اقتصادی در اسلام، تأثیر هنرهای مسلمین به ویژه ایرانیان بر اروپا)، ۱ج؛
۶. مقالات، مصاحبه ها و سخنرانی ها، ۲ج.

دو. مجموعه آثار همایش بزرگداشت استاد محمدتقی شریعتی: در این قسمت، مقالات فراهم آمده از فراخوان و سفارش مقالات، همچنین مصاحبه هایی با آشنایان و دوستان استاد و نیز دو کتاب: استاد محمدتقی شریعتی به روایت اسناد و استاد محمدتقی شریعتی در نگاه دانشوران در دستور کار قرار گرفت، که مجموعه آثار این بخش بدین شرح منتشر می شود:

۱. مجموعه مقالات، ۲ج؛
۲. مصاحبه ها، ۱ج؛
۳. استاد محمدتقی شریعتی به روایت اسناد، ۱ج؛

۴. استاد محمدتقی شریعتی در نگاه دانشوران، ۱ج.

سوم. درباره مجموعه آثار استاد: با توجه به ویژگی های آثار استاد - عقلانیت، روشنگری، پاسخگویی به نیازها و استناد به منابع اصیل - و پراکندگی و نایاب شدن برخی از آنها، آماده سازی مجموعه آثار در دستور کار کمیته علمی قرار گرفت.

آنچه در آماده سازی مجموعه آثار به انجام رسید عبارت است از:

- گردآوری و تنظیم موضوعی آثار؛
- انتخاب بهترین و کامل ترین چاپ؛
- تخریح مصادر و تطبیق با چاپ های جدید؛

- ویرایش صوری؛
- تصحیح غلط های چاپی؛
- انتخاب تیرهای مناسب؛
- حروف نگاری و صفحه آرایی همگون؛
- تهیه فهرست های فنی.

اهتمام اصلی دست اندرکاران بر حفظ میراث استاد و کمترین دخل و تصرف در آن بوده و این اصل با وسواس فراوان، دنبال شده است.

چهارم. درباره این اثر: جلدهای اول و دوم مجموعه آثار، شامل کتاب های تفسیر نوین و آغاز وحی یا تفسیر سوره مبارکه علق می باشد. تفسیر نوین، تفسیر جزء سی ام قرآن است. استاد نخست در پانزده شماره از نشریه نامه آستان قدس (از دی ماه ۱۳۴۱ تا بهمن ۱۳۴۴) با عنوان کلی تفسیر قرآن مجید، سوره های علق، کوثر، انشراح، ماعون و تین را تفسیر کرد. این مقالات به انضمام تفسیر بقیه سوره های جزء سی ام به صورت کتاب تفسیر نوین منتشر شد. چاپ های این کتاب بدین شرح است:

چاپ اول، تهران، شرکت سهامی

انتشار، شهریور ۱۳۴۶، هفتاد و دو + ۴۳۵ ص، وزیری.

چاپ دوم، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، شهریور ۱۳۵۳، دو جلد، صد و چهل و چهار + ۲۸۱ ص (ج ۱) و ۳۹۹ ص (ج ۲) وزیری، جلد اول شامل مقدمه و تفسیر از آغاز جزء سی ام تا پایان سوره غاشیه [است] و جلد دوم شامل تفسیر سوره فجر تا پایان قرآن.

چاپ سوم، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۵۴، هفتاد و دو + ۴۳۵ ص، وزیری. این چاپ بارها افست شده است. آغاز وحی یا تفسیر سوره مبارکه علق، توسط کانون نشر حقایق اسلامی مشهد به چاپ رسید. تاریخ مقدمه آن ۱۳۴۰ (رجب ۱۳۸۱) دارای ۵۶ صفحه در قطع وزیری است.

بیشتر مطالب این اثر در تفسیر نوین آمده است، ولی این اثر حاوی مطالب بیشتری است و استاد شریعتی در مقدمه تفسیر نوین [صفحه نه و ...] به این کتاب ارجاع داده است.

در پایان از اعضای محترم شورای علمی، استادان حوزه و دانشگاه، خانواده استاد شریعتی، محققان، مصححان، ویراستاران، حروف نگاران و دیگر کسانی که در آماده سازی این مجموعه سهیم بوده اند سپاسگزاری می شود.

برگزاری چنین همایش هایی می تواند الگوی مناسبی برای همایش ها و کنگره ها باشد، همایشی در کمال سادگی همراه با معنویت، بسیار کم هزینه و در عین حال پربار و بار.

آینه پژوهش

